

УДК 330.34

Кожухова Т. В.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Неверов С. Л.,
канд. фіз.-мат. наук,
доцент

Криворізький економічний інститут,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: serleonfirst@gmail.com

**ОЦІНКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЗОВНІШНЬОЇ ДОПОМОГИ
ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ**

UDC 330.34

Kozhukhova T. V.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovskyi,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Neverov S. L.,
PhD in Physico-mathematical
sciences,
Associate Professor

Kryvyi Rih Institute of Economics,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: serleonfirst@gmail.com

**ASSESSMENT OF THE INTERDEPENDENCE BETWEEN EXTERNAL
ASSISTANCE AND ECONOMIC GROWTH OF DEVELOPING COUNTRIES**

***Мета.** Мета статті полягає у визначенні взаємозв'язку зовнішньої допомоги та економічного зростання країн, що розвиваються.*

***Методи.** У процесі дослідження використано методи статистичного та економіко-математичного аналізу і моделювання (для побудови кореляційно-регресійної моделі впливу зовнішньої допомоги на ВВП країн, що розвиваються), абстрактно-логічний метод (формулювання висновків).*

***Результати.** За результатами проведеного кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку зовнішньої допомоги та економічного зростання країн, що розвиваються (в розрізі груп країн за рівнем доходу, а саме найменш розвинених країн (за класифікацією ООН), країн з доходом нижче середнього та вище середнього (за класифікацією Світового банку) за період 1996–2015 рр.) зроблено висновки щодо відсутності прямого впливу офіційної допомоги розвитку на розмір валового внутрішнього продукту країн, що розвиваються. Відсутність прямого впливу зовнішньої допомоги на економічне зростання країн, що розвиваються, пояснюється недостатнім рівнем фінансування через невиконання розвиненими країнами зобов'язань з надання офіційної допомоги розвитку за встановленим показником 0,7 % ВНД, низькою результативністю фіскальної, монетарної та торговельної політики в країнах-реципієнтах, виникненням у деяких країнах надзвичайних обставин, пов'язаних із соціально-політичною напругою, нестабільністю фінансування міжнародними організаціями. Визначено, що, незважаючи на отримані результати кореляційно-регресійного аналізу, досягнення цілей сталого розвитку в країнах, що розвиваються, потребує не тільки збільшення обсягів зовнішньої допомоги, але й підвищення її ефективності.*

***Ключові слова:** сталий розвиток, фінансування сталого розвитку, зовнішня допомога, офіційна допомога розвитку, економічне зростання*

Постановка проблеми. Починаючи із 60-х рр. ХХ ст. високорозвинені країни світу надають зовнішню допомогу з метою забезпечення економічного зростання й

© Т. В. Кожухова, С. Л. Неверов, 2016

підвищення добробуту населення країн, що розвиваються. Незважаючи на значні обсяги офіційної допомоги розвитку, що спрямовуються до країн з низьким і середнім рівнем доходу (так, наприклад, тільки країнами-членами КСР ОЕСР у 2014 р. було надано більше 137 млрд. дол. США) [1], результати виконання цілей розвитку тисячоліття, що включають, зокрема, ліквідацію злиденності та голоду, залишаються невисокими (станом на 2015 р. 825 млн. людей живуть в умовах крайньої злиденності, 800 млн. людей страждають від голоду) [2]. Отже, постає питання доцільності офіційної допомоги розвитку та її впливу на економічне зростання країн, що розвиваються.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемним питанням взаємозв'язку зовнішньої допомоги, економічної політики та зростання країн, що розвиваються, присвячено праці багатьох зарубіжних вчених, таких як Дж. Сакс (J. Sachs) [3], У. Істерлі (W. Easterly) [4], К. Бьорнсайд (C. Burnside), Д. Доллар (D. Dollar) і С. Ределет (S. Radelet) [5], М. Клеменс (M. Clemens) і Р. Бхавнані (R. Bhavnani) [6]. Поряд із цим, враховуючи різні точки зору науковців щодо впливу зовнішньої допомоги на розвиток країн з низьким і середнім рівнем доходу, необхідною є оцінка впливу офіційної допомоги розвитку на економічне зростання цих країн за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

Метою статті є оцінка взаємозв'язку зовнішньої допомоги та економічного зростання країн, що розвиваються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи проблему використання злиденності, Дж. Сакс відзначає, що «безпека та процвітання країн залежить від колективних дій з боротьби із хворобами, захоплення сучасних наукових знань, розвитку освіти, створення ключових елементів інфраструктури та спільної допомоги найбільш бідним громадянам», на думку вченого, необхідним є подвоєння світових потоків допомоги, що приведе до знищення злиденності [3]. На думку У. Істерлі, «зовнішня допомога не здатна трансформувати цілі суспільства і виводити їх із бідності. Для цього необхідним є поступове зростання економічної свободи, в основі якої лежать процеси, що вже йдуть усередині найбільш бідних країн» [4]. За результатами дослідження взаємозв'язку зовнішньої допомоги, економічної політики та зростання К. Бьорнсайд і Д. Доллар дійшли висновку, що «допомога має позитивний вплив на зростання в країнах, що розвиваються, з належною фіскальною, монетарною та торговельною політикою та незначний ефект за наявності слабкої політики» [5, с. 864]. С. Ределет, М. Клеменс та Р. Бхавнані зазначають, що зі збільшенням обсягів зовнішньої допомоги її вплив на економічне зростання зменшується [6, с. 19]. Говорячи про можливість допомоги індустріально розвинених країн економічно відсталим країнам стати на шлях економічного зростання, К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю відзначають, що останні «можуть поліпшити своє становище завдяки: 1) росту торгівлі з розвиненими партнерами; 2) допомозі з-за кордону у виді безоплатних субсидій і позик від урядів розвинених держав; 3) притоку приватного капіталу з багатших країн» [7, с. 375].

З метою виявлення впливу зовнішньої допомоги на економічне зростання країн, що розвиваються, проведено багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз у пакеті статистичної та графічної обробки даних STATGRAPHICS в розрізі груп країн за рівнем доходу, а саме найменш розвинених країн (за класифікацією ООН), країн з доходом нижче середнього та вище середнього (за класифікацією Світового банку). Для побудови кореляційно-регресійної моделі відібрано показники (фактори), які здійснюють вплив на економічне зростання країн, що розвиваються: 1) експорт товарів і послуг (Export); 2) прямі іноземні інвестиції (Investments), 3) офіційна допомога розвитку (Official Development Assistance (ODA)). Як узагальнений показник діяльності

країни прийнято валовий внутрішній продукт (Gross Domestic Product (GDP)). Аналіз здійснено за даними Світового банку за період 1996–2015 рр. [8].

При побудові кореляційно-регресійної моделі впливу зовнішньої допомоги на ВВП країн, що розвиваються, використано моделі двох типів:

1) лінійна (як найбільш проста, але з достатнім економічним змістом), виду

$$Y(X_{\downarrow 1}, X_{\downarrow 2}, \dots, X_{\downarrow n}) = A_{\downarrow 0} + A_{\downarrow 1} \cdot X_{\downarrow 1} + A_{\downarrow 2} \cdot X_{\downarrow 2} + \dots + A_{\downarrow n} \cdot X_{\downarrow n}, \quad (1)$$

де Y — результативний фактор; X_n — фактори, що впливають на зміну результативного показника; $A_{\downarrow n}$ — ще невідомі коефіцієнти регресійного рівняння;

2) степенева (як більш інформативна і більш зручна для аналізу) виду

$$Y(X_{\downarrow 1}, X_{\downarrow 2}, \dots, X_{\downarrow n}) = C_{\downarrow 0} \cdot X_{\downarrow 1}^{\uparrow(\alpha_{\downarrow 1})} \cdot X_{\downarrow 2}^{\uparrow(\alpha_{\downarrow 2})} \cdot \dots \cdot X_{\downarrow n}^{\uparrow(\alpha_{\downarrow n})}, \quad (2)$$

де Y — результативний фактор; X_n — фактори, що впливають на зміну результативного показника; C_0 — ще невідома константа регресійного рівняння (одинична продуктивність); α_n — ще невідомі коефіцієнти регресійного рівняння (еластичності впливу кожного фактора).

З метою проведення кореляційно-регресійного аналізу впливу офіційної допомоги розвитку на економічне зростання країн, що розвиваються, використовуватиметься як лінійна, так і степенева моделі з подальшим вибором більш адекватної моделі з урахуванням усіх можливих точок зору. Для визначення адекватності регресійної моделі необхідною є перевірка: 1) достовірності всієї моделі за значенням коефіцієнта детермінації R^2 (або, якщо потрібно, — за F -критерієм Фішера); 2) значимості впливу кожного окремого фактора — за допомогою t -критерію Стьюдента; 3) наявності автокорельованості факторів, що впливають, — за допомогою DW -критерію Дарбіна-Ватсона.

1. *Найменш розвинені країни (Least Developed Countries (LDC)) (табл. 1).*

Таблиця 1 — Результати побудови лінійної моделі для найменш розвинених країн

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньоквадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення T -критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	50,2781	-1,46303	1,53521	0,1443
Export LDC	2,45115	0,476852	5,14028	0,0001
Investments LDC	11,7557	2,04619	5,74516	0,0000
ODA LDC	-1,46303	2,91025	-0,502716	0,6220

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 50,2781 + 2,45 \cdot Ex + 11,75 \cdot Inv - 1,46 \cdot ODA. \quad (3)$$

Коефіцієнт детермінації (R -squared (adjusted for d. f.) = 97,8941 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни GDP та всіх факторів у сукупності. Поряд із цим слід відзначити, що результати аналізу значимості кожного фактора окремо за критерієм Стьюдента (T -Statistic та P -Value) свідчать про те, що обсяг офіційної допомоги розвитку ($ODA LDC$) є статистично не значимим, тому його слід виключити з моделі згідно з вимогами регресійного аналізу. Результати моделювання без $ODA LDC$ наведено в табл. 2.

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 36,2459 + 2,24 \cdot Ex + 11,56 \cdot Inv. \quad (4)$$

Коефіцієнт детермінації (R -squared (adjusted for d. f.) = 97,9867 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни GDP та всіх факторів у сукупності. У той же час усі фактори виявились статистично значимими. Критерій DW (Durbin-Watson

Таблиця 2 — Результати побудови лінійної моделі для найменш розвинених країн без урахування офіційної допомоги розвитку

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	36,2459	16,7494	2,16402	0,0450
Export LDC	2,24056	0,22276	10,0582	0,0000
Investments LDC	11,5627	1,9652	5,88375	0,0000

statistic = 1,31112) свідчить про можливу автокореляцію, проте при проведенні цього аналізу це не є надзвичайно важливим). Отже, отримана модель є статистично достовірною. З отриманого рівняння (4) можна зробити висновок, що при збільшенні експорту товарів і послуг на 1 дол. США ВВП збільшуватиметься на 2,24 дол. США, при збільшенні на 1 дол. США прямих іноземних інвестицій ВВП найменш розвинених країн збільшуватиметься на 11,56 дол. США. Незважаючи на статистичну достовірність моделі, слід відзначити її неадекватність. Отже, необхідною є побудова ступеневої моделі (табл. 3).

Таблиця 3 — Результати побудови ступеневої моделі для найменш розвинених країн

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	2,65892	0,239522	11,1009	0,0000
LOG (Export LDC)	0,723633	0,154228	4,69197	0,0002
LOG (Investments LDC)	0,193748	0,0873419	2,21827	0,0414
LOG (ODA LDC)	-0,13916	0,2338	-0,59521	0,5600

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 14,28 \cdot Ex^{0,72} \cdot Inv^{0,19} \cdot ODA^{-0,14} . \quad (5)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 97,0742 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни *GDP* та всіх факторів у сукупності. Утім, аналіз значимості кожного фактора окремо за критерієм Стьюдента (T-Statistic і P-Value) свідчить про те, що обсяг офіційної допомоги розвитку (*ODA*) є статистично не значимим (фактичний рівень значимості — лише 44 %). Отже, його слід виключити з моделі згідно з вимогами регресійного аналізу.

Таблиця 4 — Результати побудови ступеневої моделі для найменш розвинених країн без урахування офіційної допомоги розвитку

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	2,59202	0,207455	12,4944	0,0000
LOG (Export LDC)	0,646036	0,0808216	7,99336	0,0000
LOG (Investments LDC)	0,179707	0,0824835	2,17871	0,0437

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 13,35 \cdot Ex^{0,65} \cdot Inv^{0,18} . \quad (6)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 97,1853 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни *GDP* і всіх факторів у сукупності. У той же час усі фактори виявились статистично значимими. Критерій DW (Durbin-Watson

statistic = 0,481168) свідчить про можливу автокореляцію, що не є важливим у нашому випадку. Тобто отримано статистично достовірну модель. З рівняння (5) можна зробити висновок, що при збільшенні експорту продукції та інвестицій ВВП найменш розвинених країн зростає. Економічна сутність зазначеного рівняння полягає у тому, що зростання експорту товарів і послуг на 1 % приводить до збільшення ВВП на 0,65 %, зростання прямих іноземних інвестицій на 1 % — до збільшення ВВП на 0,18 %.

2. Країни з рівнем доходу нижче середнього (*Lower Middle Income Countries (LMIC)*) (табл. 5).

Таблиця 5 — Результати побудови лінійної моделі для країн з доходом нижче середнього

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	-191,748	282,401	-0,678991	0,5068
Export LMIC	3,5903	0,512699	7,00274	0,0000
Investments LMIC	-3,37059	4,42592	-0,761557	0,4574
ODA LMIC	17,3442	16,955	1,02295	0,3215

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = -191,748 + 3,59 \cdot Ex - 3,37 \cdot Inv + 17,34 \cdot ODA . \quad (7)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 97,3738 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни *GDP* та всіх факторів у сукупності. Проте аналіз значимості кожного фактора окремо за критерієм Стьюдента (T-Statistic та P-Value) свідчить про те, що у моделі три фактора (константа, інвестиції та обсяг офіційної допомоги розвитку) є статистично не значимими. Тому їх слід виключити з моделі відповідно до вимог регресійного аналізу. Але виключення факторів з моделі буде здійснюватися поступово: спочатку з моделі виключатиметься константа, потім — інші не значимі фактори. У результаті моделювання значимим фактором залишається лише експорт, при цьому рівняння матиме вид:

$$GDP = 3,76 \cdot Ex . \quad (8)$$

Хоча модель є статистично значимою, її не можна вважати достовірною. Отже, необхідно є побудова степеневі моделі (табл. 6).

Таблиця 6 — Результати побудови степеневі моделі для країн з доходом нижче середнього

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	1,77019	0,384918	4,59887	0,0003
Log (Export LMIC)	0,85077	0,111885	7,60399	0,0000
Log (Investments LMIC)	-0,0222661	0,0647918	-0,343657	0,7356
Log (ODA LMIC)	0,185123	0,190082	0,973909	0,3446

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 5,87 \cdot Ex^{0,85} \cdot Inv^{-0,022} \cdot ODA^{0,18} . \quad (9)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 98,1983 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни *GDP* та всіх факторів у сукупності. Результати аналізу значимості кожного фактора окремо за критерієм Стьюдента (T-Statistic

та P-Value) свідчать про те, що у моделі знову два фактора є статистично не значимими (інвестиції (Investments) та обсяг офіційної допомоги розвитку (ODA)), тому відповідно до вимог регресійного аналізу їх слід поступово виключити з моделі. За результатами моделювання значимим фактором залишається лише експорт, рівняння має вид:

$$GDP = 6,48 \cdot Ex^{0,92} . \quad (10)$$

Проте, незважаючи на те, що модель є статистично значимою, її не можна вважати достовірною.

3. Країни з рівнем доходу вище середнього (Upper Middle Income Countries (UMIC)) (табл. 7).

Таблиця 7 — Результати побудови лінійної моделі для країн з доходом вище середнього

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	1971,22	517,579	3,80853	0,0015
Export UMIC	4,85936	0,510984	9,50982	0,0000
Investments UMIC	-10,5712	5,00501	-2,11213	0,0508
ODA UMIC	-155,241	34,3335	-4,52157	0,0003

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 1971,22 + 4,85 \cdot Ex - 10,57 \cdot Inv - 155,241 \cdot ODA . \quad (11)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 98,7105 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни GDP та всіх факторів у сукупності. Аналіз значимості кожного фактора окремо за критерієм Стьюдента (T-Statistic та P-Value у таблиці) свідчить про те, що всі фактори є статистично значимими, у тому числі й інвестиції. Отже, отримана модель є статистично достовірною. З рівняння (11) можна зробити висновки про позитивний вплив збільшення експорту товарів і послуг на збільшення ВВП і негативний вплив збільшення прямих іноземних інвестицій та офіційної допомоги розвитку на ВВП, який проявляється у його зменшенні. Аналіз коефіцієнтів еластичності свідчить про те, що збільшення експорту товарів і послуг на 1 дол. США призводить до збільшення ВВП на 4,85 дол. США, збільшення прямих іноземних інвестицій на 1 дол. США призводить до зменшення ВВП на 10,57 дол. США, збільшення офіційної допомоги розвитку призводить до зменшення ВВП на 155,241 дол. США. Утім, незважаючи на статистичну достовірність, зазначену лінійну модель не можна вважати адекватною. Отже, необхідною є побудова степеневі моделі (табл. 8).

Таблиця 8 — Результати побудови степеневі моделі для країн з доходом вище середнього

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	2,31383	0,356639	6,48789	0,0000
log (Export UMIC)	0,869403	0,173004	5,02535	0,0001
log (Investments UMIC)	0,158337	0,180777	0,875869	0,3941
log (ODA UMIC)	-0,33007	0,0874424	-3,77472	0,0017

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 10,07 \cdot Ex^{0,87} \cdot Inv^{0,16} \cdot ODA^{-0,33} \quad (12)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 97,0742 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни GDP та всіх факторів у сукупності. Поряд із цим аналіз значимості кожного фактора окремо за критерієм Стьюдента (T-Statistic та P-Value) свідчить про те, що обсяг прямих іноземних інвестицій є статистично не значимим (фактичний рівень значимості — лише 61 %), тому його слід виключити з моделі (табл. 9).

Таблиця 9 — Результати побудови степеневі моделі для країн з доходом вище середнього без урахування прямих іноземних інвестицій

Параметр моделі	Розраховане значення параметра (оцінка)	Середньо-квадратичне відхилення оцінки	Фактичне значення Т-критерію Стьюдента	Фактичний рівень значимості
CONSTANT	2,08086	0,235931	8,81978	0,0000
log (Export UMIC)	1,01648	0,0413596	24,5765	0,0000
log (ODA UMIC)	-0,34083	0,0859802	-3,96405	0,0010

Тобто отримано таке рівняння:

$$GDP = 8,01 \cdot Ex^{1,02} \cdot ODA^{-0,34} \quad (13)$$

Коефіцієнт детермінації (R-squared (adjusted for d. f.) = 97,9579 %) свідчить про дуже високий статистичний зв'язок зміни GDP та всіх факторів у сукупності, всі фактори є статистично значимими. Поряд із цим слід відзначити, що коефіцієнт еластичності експорту становить 1,02 %, що не відповідає дійсності. Від'ємна еластичність офіційної допомоги розвитку (-0,34) також ні за значенням, ні за знаком не відповідає загальноприйнятим економічним механізмам. Отже, і степеневу модель, незважаючи на її статистичну значимість, не можна вважати адекватною.

Висновки. Таким чином, проведений кореляційно-регресійний аналіз дає змогу зробити висновки про відсутність прямого впливу офіційної допомоги розвитку на економічне зростання країн, що розвиваються. Це пояснюється недостатнім рівнем фінансування через невиконання розвиненими країнами зобов'язань з надання офіційної допомоги розвитку за встановленим показником 0,7 % ВНД, низькою результативністю фіскальної, монетарної та торговельної політики в країнах-реципієнтах, виникненням у деяких країнах надзвичайних обставин, пов'язаних із соціально-політичною напругою, нестабільністю фінансування міжнародними організаціями. Поряд з цим слід відзначити, що, попри отримані результати аналізу, досягнення цілей сталого розвитку в країнах, що розвиваються, потребує не тільки збільшення обсягів зовнішньої допомоги, але й підвищення її ефективності.

Список літератури/References

1. OECD Data. Available at : <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm#indicator-chart>. (Accessed 20 May 2016).
2. Millennium Development Goals, targets and indicators, 2015: statistical tables. Available at : [https://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2015/ Stat annex.pdf](https://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2015/Stat annex.pdf). (Accessed 20 May 2016).
3. Sachs, J. (2005). The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time (Penguin USA).
4. Easterly, W. (2006) Freedom versus Collectivism in Foreign Aid /Economic Freedom of the World: 2006 Annual Report. Available at : <http://www.cato.org>. (Accessed 20 May 2016).

5. Burnside, C., Dollar, D. (2000). Aid, Policies and Growth. *The American Economic Review*, vol. 90, no. 4, pp. 847–868.
6. Radelet, S., Clemens, M., Bhavnani, R. (2005). Aid and Growth Finance & Development, no. 45/3, pp. 16–20.
7. Макконел, К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2 т. : пер. с англ. / К. Р. Макконел, С. Л. Брю. — Т. 2. — 400 с.
8. Makkonel, K. R., Brju, S. L. *Jekonomiks: principy, problemy i politika* [Economics: principles, problems and politics], vol. 2, 400 p.
8. World Development Indicators. Available at : <http://www.worldbank.org>. (Accessed 20 May 2016).

Цель. Цель статьи — определение взаимосвязи внешней помощи и экономического роста развивающихся стран.

Методы. В процессе исследования использованы методы статистического и экономико-математического анализа и моделирования (для построения корреляционно-регрессионной модели влияния внешней помощи на ВВП развивающихся стран), абстрактно-логический метод (формулирование выводов).

Результаты. По результатам проведенного корреляционно-регрессионного анализа взаимосвязи внешней помощи и экономического роста развивающихся стран (в разрезе групп стран по уровню дохода, а именно наименее развитых стран (по классификации ООН), стран с доходом ниже среднего и выше среднего (по классификации Всемирного банка) за период 1996–2015 гг.) сделаны выводы об отсутствии прямого влияния официальной помощи развитию на величину валового внутреннего продукта развивающихся стран. Отсутствие прямого воздействия внешней помощи на экономический рост развивающихся стран объясняется недостаточным уровнем финансирования из-за невыполнения развитыми странами обязательств по предоставлению официальной помощи развитию по установленному показателю 0,7 % ВНД, низкой результативностью фискальной, монетарной и торговой политики в странах-реципиентах, возникновением в некоторых странах чрезвычайных обстоятельств, связанных с социально-политической напряженностью, нестабильностью финансирования международными организациями. Определено, что, несмотря на полученные результаты корреляционно-регрессионного анализа, достижение целей устойчивого развития в развивающихся странах требует не только увеличения объемов внешней помощи, но и повышения ее эффективности.

Ключевые слова: устойчивое развитие, финансирование устойчивого развития, внешняя помощь, официальная помощь развитию, экономический рост.

Purpose. The purpose of the article is to determine the interdependence between external assistance and the economic growth of developing countries.

Methods. During the study the following methods are used: method of statistical analysis, method of economic and mathematical analysis, modeling (for constructing a correlation and regression model of the impact of external assistance on GDP of developing countries), the abstract and logical method (formulation of conclusions).

Results. The results of a correlation and regression analysis of the interdependence between external assistance and the economic growth of developing countries (grouped by income, in particular, the least developed countries (according to the UN classification), countries with income below average and above average (According to the World Bank classification) for the period of 1996–2015), allow to make conclusions about the absence of direct impact of official development assistance on the gross domestic product of developing

countries. The lack of direct impact of external assistance to the developing countries' economic growth exists because of the lack of funding due to the failure of developed countries to make official development assistance at a benchmark of 0.7 % GNI, low efficiency of fiscal, monetary and trade policies in recipient countries, the emergence in some countries of extraordinary circumstances related to socio-political tension, the instability of funding by international organizations. It is determined that despite the results of the correlation and regression analysis, the achievement of the goals of sustainable development in developing countries requires not only an increase of the volume of external assistance, but also an increase of its effectiveness.

Key words: *sustainable development, financing of sustainable development, external assistance, official development assistance, economic growth.*

Надійшла до редакції 01.12.2016

УДК 338.49

Бочарова Ю. Г.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ

UDC 338.49

Bocharova Yu. G.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

PHENOMENOLOGY OF INFRASTRUCTURE

Мета. *Мета статті полягає у дослідженні сутності та вивченні особливостей феномену «інфраструктура».*

Методи. *У процесі дослідження використано загальнонаукові методи та прийоми пізнання: теоретичне узагальнення і порівняння, аналіз і синтез, індукція та дедукція, групування, класифікація.*

Результати. *Визначено підходи до розуміння сутності феномену «інфраструктура», притаманні йому особливості та основні функції в умовах глобалізації. Використання результатів проведеного дослідження під час розробки стратегії забезпечення конкурентоспроможності, соціально-економічного зростання й розвитку країни в цілому та її інфраструктури зокрема дозволить підвищити ефективність державних зусиль у зазначених вище напрямках.*

Ключові слова: *інфраструктура, сутність, підхід, функції, ознаки.*

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що сьогодні вже аксіоматично сприймається той факт, що інфраструктура чинить значний та багатоаспектний вплив на всі сторони життя як окремих локальних спільнот, так і світового господарства в цілому, теорія інфраструктури потребує подальшого розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій. Інфраструктура виступає об'єктом та предметом чисельних досліджень і викликає значний науковий інтерес як з боку україн-

© Ю. Г. Бочарова, 2016